

HÖGSKOLAN
DALARNA

HÖGSKOLAN
DALARNA

**Pedagogiska möten –
Relationer och kunskapande
i en komplex förskolepraktik**

Maria Fredriksson Sjöberg

HÖGSKOLAN
DALARNA

Maria Fredriksson Sjöberg

Lärare

Förskollärare

Licentiatexamen i Pedagogiskt arbete

Adjunkt i Pedagogiskt arbete

Doktorand i Pedagogiskt arbete

Mamma

Hästägare

Friluftsmänniska

Ugglesamlare

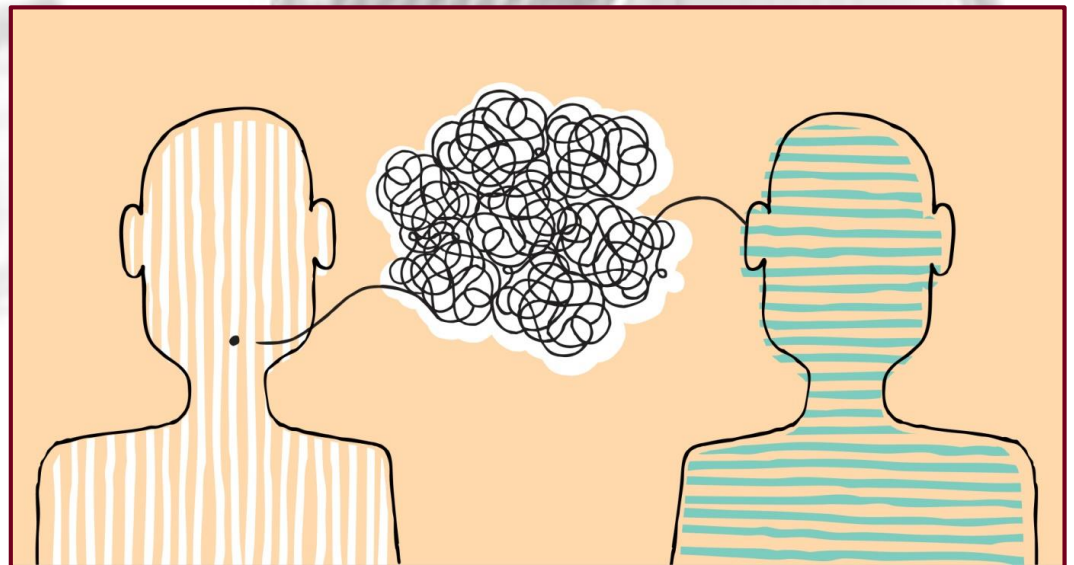
Ölänskare...

mfd@du.se

Föreläsningens upplägg

- Möten för relation
- Möten för delaktighet
- Möten för kunskapande
- Pedagogiska möten

Utgångspunkter

Pedagogperspektiv

”Den vuxne har ett pedagogiskt uppdrag och barnet har ytterst inget val att avstå från närvaro” (Johansson, 2011, s. 158).

Maktperspektiv också i många av de kommunikationer som utspelar sig på förskolan. Pedagog-förälder, utbildad f-lär-barnskötare, arbetstägare-chef, fast anställd-vikarie, man-kvinna osv...

Komplex praktik med många aktörer och mycket att ta hänsyn till (Fredriksson Sjöberg, 2014).

Ett mångfacetterat uppdrag (Läroplan för förskolan, 2016).

Kommunikation är betraktat ur ett vidgat perspektiv där också kroppsspråk, miner, betoningar osv ingår förutom det verbala talet.

Möten för relation

Relation

- Jag och Du
- Det mellanmännskliga
- Att vara i relation och spåren som blir kvar

(Buber, 1990,1993, Aspelin, 2005)

- Förtroendefulla relationer (Lilja, 2013)
- Genuint möte (Aspelin & Persson, 2011)
- Ömsesidigt lyssnande (Moyles & Papatheodorou, 2008)

Pedagogens handlingar

- Lyssna in, tona in
- Närvaro, både fysiskt och mentalt
- Önskan och vilja men inte ett tvång
- Uppmärksamma signaler
- Känsla

Möten för delaktighet

Delaktighet

- Morgondagens demokratiska medborgare (Läroplan för förskolan, 2016).
- Rättigheter och skyldigheter
- Göra sin röst hörd (Johansson, 2011)
- ”Sustained shared thinking” (Siraj-Blatchford & Manni, 2008)
- Spacius och narrow mönster (Bae, 2012)
- Acceptera olikheter (Dahlberg, Moss & Pence, 2002)

Pedagogens handlingar

- Kontroll (Emilsson, 2008).
- Låta barnen komma med förslag (Rubizzi, 2006).
- Öppenhet
- Förskjutning av den som ”äger kunskapen”.
- Inkludera, acceptera, engagera, (Emilsson, 2008).
- Att försöka förstå vad barnen förstår, att ta ett barns perspektiv.
- Tålmod!

Möten för kunskapande

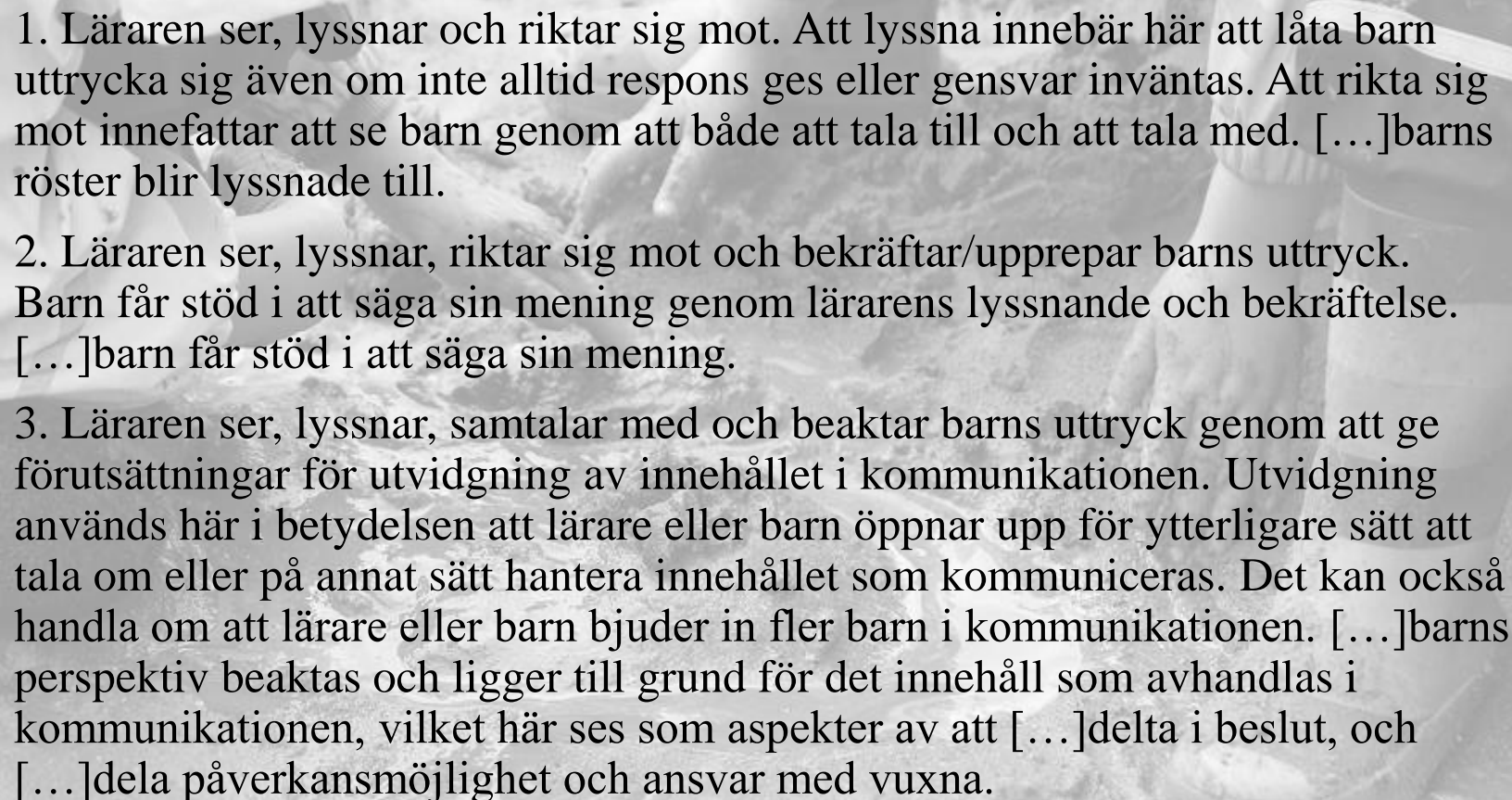
Kunskapande

- Den proximala utvecklingszonen
- Utveckling
- Att växa som människa

- Språkutveckling (Johansson, 2011).
- Utomhusaktiviteter (Bilton, 2012).
- Skolframgång (Persson, 2010).

Pedagogens handlingar

- Problematisera
- Utvidga
- Utmana
- Öppna frågor (Ex. Bae, 2012)
- Gemensamt utforskande (Lindö, 2009).
- Jonssons tredje kategori mest gynnsam för lärande (2013).

-
1. Läraren ser, lyssnar och riktar sig mot. Att lyssna innebär här att låta barn uttrycka sig även om inte alltid respons ges eller gensvar inväntas. Att rikta sig mot innefattar att se barn genom att både tala till och att tala med. [...] barns röster blir lyssnade till.
  2. Läraren ser, lyssnar, riktar sig mot och bekräftar/upppepar barns uttryck. Barn får stöd i att säga sin mening genom lärarens lyssnande och bekräftelse. [...] barn får stöd i att säga sin mening.
  3. Läraren ser, lyssnar, samtalar med och beaktar barns uttryck genom att ge förutsättningar för utvidgning av innehållet i kommunikationen. Utvidgning används här i betydelsen att lärare eller barn öppnar upp för ytterligare sätt att tala om eller på annat sätt hantera innehållet som kommuniceras. Det kan också handla om att lärare eller barn bjuder in fler barn i kommunikationen. [...] barns perspektiv beaktas och ligger till grund för det innehåll som avhandlas i kommunikationen, vilket här ses som aspekter av att [...] delta i beslut, och [...] dela påverkansmöjlighet och ansvar med vuxna.

(Jonsson, 2013, s. 77-78)

**Pedagogiska möten –
en typ av mellanmännskliga möten
där det hos minst en deltagare
finns ett pedagogiskt
professionellt uppdrag**

(Ex. Buber, 1993, Aspelin, 2010, Aspelin & Persson, 2011)

Närvaro
Ömsesidighet

Ensidig omfattning
Acceptans
Konfirmering

(Ex. Buber, 1993, Aspelin, 2010, Aspelin & Persson, 2011)

Närvaro

”Att rikta sin uppmärksamhet mot ett givet föremål, en människa eller ett fenomen är att styra sin närvaro i en viss riktning- och samtidigt att vända sig bort från allt det övriga. Människan gör ständigt dessa val mellan närvaro och bortvändhet. Närvaron skall dock inte förväxlas med den förströdda uppmärksamheten, som saknar det genuina intresset för den/det andra. Närvaron präglas av en helhjärtadhet i form av kroppens och själens samtidiga ”närvaro” ”(Nordström-Lytz, 2013, s. 144).

Ömsesidighet

Enligt Bubers (1990) teori sker äkta möten alltid i ömsesidighet och även om de pedagogiska mötena har en särskild utgångspunkt där pedagogen har en annan position än barnet så menar Buber att de pedagogiska mötena sker i ömsesidighet om än inte helt jämställt.

Ensidig omfattning

Att ensidigt omfatta tolkas som det skeende som kommer före acceptans och konfirmering och innefattar hur pedagogen genom närvaro och inlyssnande försöker förstå vad barnet förstår och försöker förstå. Pedagogen omfattar barnet och upplever i omfattningen både barnet och sig själv. Här skapas en förståelse hos pedagogen för vad barnet är här och nu och en upplevelse av var barnet kan bli. Omfattningen, den ensidiga, ger en möjlighet för acceptans och blir en grund för pedagogens konfirmering då denne upplever och försöker förstå vad barnet kan tänkas behöva för att växa. Utan att omfatta barnet kan pedagogen inte acceptera barnet då pedagogen inte förstår vad barnet förstår, pedagogen kan inte heller konfirmera barnet då ingen förståelse finns för vad det är barnet försöker förstå finns. Omfattningen kan därmed sägas till stor del handla om att sätta sig in i barnets situation.

Acceptans

Den främsta förutsättningen för ett äkta samtal är att var och en inför sin samtalspartner verkligen menar just denna andra människa. Jag upplever att hon till sin existens är en annan; att hon på just detta, för henne unika och särpräglade sätt till sitt väsen är annorlunda än jag. Jag accepterar den människa jag står inför (Buber, 1990a, s. 43)

Konfirmering

”[L]äraren bejakar [eleven] å ena sidan sådan han är och å andra sidan sådan han är på väg att bli. Samtidigt som eleven får lärarens erkännande i stunden inser han att det ligger en väg framför honom som han förväntas gå och att det finns uppgifter han förväntas utföra. Den pedagogiska relationen kännetecknas inte av ren och skär acceptans. Läraren bejakar eleven samtidigt som hon låter honom förstå vad han kan utvecklas till [...den lärare som enbart] accepterar tar parti för stagnationens krafter och pedagogen har möjlighet att genom [konfirmering både bekräfta och stötta och sporra elevens framåtskridande]” (s.135-136).

Pedagogiska möten

	Deltagare	Verbala handlingar	Icke-verbala handlingar
53	Nelly	Förut, när jag var hemma hos mig, då åt vi mat förut hemma, då var det ett glas där(.)	
54	Pedagogen	Mmm	Tittar på Nelly och nickar
55	Nelly	hemma. Då när det var glas, kalas för Stina (.) då tappade jag ett glas i golvet så det (.) och då ställde jag mig på golvet och då fick jag ont under foten, jag var barfota	
56	Pedagogen	Oj, fick du glas i foten? Aj, oj. Det gör ont det.	Grimaserar med sitt ansikte samtidigt som hon tittar på Nelly
57	Nelly	Då fick jag blod och då satte mamma på mig plåster	
58	Pedagogen	Mmm	Nickar
59	Nelly	Men det gick bra i alla fall	
60	Pedagogen	Fick hon ta en pincett då och ta bort den där glasbiten som hade fastnat i din fot?	
61	Nelly	(ohörbart)	
62	Pedagogen	Fick hon använda en sådan där pincett då och ta bort glasbiten som hade fastnat i din fot?	
63	Nelly	Mmm och sen (.) och då, ska jag säga vad som hände på hennes kalas. Då på mitt, ramlade glas på golvet (ohörbart)	Lutar sig fram över bordet
64	Pedagogen	Akta så du inte lägger håret i tallriken (.)så	Lutar sig fram över bordet och för bak Nellys hår
65	Nelly	och då fick hon en till sån där (.) isbit, Nej glasbit i, under foten så det, då och då, och då fick hon plåster på tån.	
66	Pedagogen	Mamma också?	Lutar sig lite framåt mot Nelly
67	Nelly	Nej Stina	
68	Pedagogen	Jaha, var det Stina (.) Så både du och Stina fick glas i foten?	
69	Nelly	Nej, Stina fick på tån och jag fick under foten	
70	Pedagogen	Jaha	Nickar

	Deltagare	Verbala handlingar	Icke-verbala handlingar
18	Nelly	<i>Fast om man har plast då gör det inte ont</i>	Tittar på pedagogen
19	Pedagogen	<i>Nej</i>	Tittar på sin tallrik
20	(6s)		
21	Nelly	<i>Ja men det kan ju göra lite, om man inte har plast där, kan det göra ont.</i>	Tittar på pedagogen
22	Pedagogen	<i>Ja, precis. Det kan ju göra lite ont.</i>	Tittar upp på Nelly och nickar, tittar sedan ner på sin tallrik
23	(5s)		
24	Nelly	<i>Bara lite</i>	Tittar på pedagogen
25	Pedagogen	<i>Mm</i>	
26	Nelly	<i>Det gör inte ont</i>	Tittar på pedagogen
27	Pedagogen	<i>Nej</i>	Tittar hastigt upp på Nelly, tittar sedan åt sidan och sedan ner på sin tallrik
28	Nelly	<i>Det gör inte ont det</i>	Tittar på pedagogen
29	Pedagogen	<i>Nej</i>	
30	Nelly	<i>Och det gör ingenting</i>	Tittar på pedagogen och sedan ner på sin tallrik
31	Pedagogen		Tittar hastigt upp på Nelly
32	(4s)		

Referenslista

HÖGSKOLAN
DALARNA

- Aspelin, Jonas. *Den mellanmännsliga vägen: Martin Bubers relationsfilosofi som pedagogisk vägvisning*. Eslöv: B. Östlings bokförlag Symposion, 2005.
- Aspelin, Jonas. *Sociala relationer och pedagogiskt ansvar*. Malmö: Gleerup, 2010.
- Aspelin, Jonas, och Sven Persson. *Om relationell pedagogik*. Malmö: Gleerup, 2011.
- Bae, Berit. "Children and Teachers as Partners in Communication: Focus on Spacious and Narrow Interactional Patterns." *International Journal of Early Childhood* 44, no. 1 (2012): 53.
- Bilton, Helen. "The type and frequency of interactions that occur between staff and children outside in Early Years Foundation Stage settings during a fixed playtime period when there are tricycles available." *European Early Childhood Education Research Journal* 20, no. 3 (2012): 403-421.
- Buber, Martin. *Jag och du*. Översatt av Curt Norell and Margit Norell. Ludvika: Dualis, 1990.
- Buber, Martin. *Om uppföstran*. Översatt av Lars W. Freij. Ludvika: Dualis, 1993b.
- Dahlberg, Gunilla, Peter Moss, och Alan R. Pence. *Från kvalitet till meningsskapande: postmoderna perspektiv - exemplet förskolan*. Översatt av Gerd Arfwedson and Gerhard Arfwedson. Stockholm: HLS förlag, 2002.
- Emilson, Anette. *Det önskvärda barnet : fostran uttryckt i vardagliga kommunikationshandlingar mellan lärare och barn i förskolan*. Avhandling för doktorexamen. Göteborg: Institutionen för didaktik och pedagogik, Göteborgs universitet, 2008.
- Fredriksson Sjöberg, Maria. "Vad Händer Med Dialogen? : En Studie Av Dialogisk Interaktion Mellan Pedagog Och Barn i Förskolan." Umeå Universitet, 2014.
- Johansson, Eva. *Möten för lärande: pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan*. Stockholm: Skolverket, 2011.
- Jonsson, Agneta. *Att skapa läroplan för de yngsta barnen i förskolan. Barns perspektiv och nuets didaktik*. Avhandling för doktorexamen. Göteborg: Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande, Göteborgs universitet, 2013.
- Lilja, Annika. *Förtroendefulla relationer mellan lärare och elev*. Avhandling för doktorexamen. Göteborg: Institutionen för didaktik och pedagogisk profession, Göteborgs universitet, 2013.
- Lindö, Rigmor. *Det tidiga språkbudet*. Lund: Studentlitteratur, 2009.
- Moyles, Janet R., och Theodora Papatheodorou. *Learning together in the early years: exploring relational pedagogy*. London: Routledge, 2008.
- Persson, Sven. "Lärandets var och när i den instutionaliserade barndomens kontext." I *Perspektiv på barndom och barns lärande : en kunskapsöversikt om lärande i förskolan och grundskolans tidigare år*. Stockholm: Skolverket, 2010.
- Rubizzi, Laura. "Att dokumentera den som dokumenterar." I *Att göra lärandet synligt, barns lärande-individuellt och i grupp*, redaktör. Claudia Giudici, Mara Krechevsky and Carla Rinaldi. Stockholm: HLS förlag, 2006.
- Siraj-Blatchford, Iram, och Laura Manni. "Would You Like to Tidy up Now? An Analysis of Adult Questioning in the English Foundation Stage." *Early Years: An International Journal of Research and Development* 28, no. 1 (2008): 5-22.
- Skolverket. *Läroplan för förskolan Lpfö'98: reviderad 2010*. Stockholm: Skolverket, 2010.